

VALTION TALOUDELLINEN
TUTKIMUSKESKUS

Liikkumisen hintaohjauksesta

Anna Sahari, erikoistutkija, VATT
ja Verotutkimuksen huippuyksikkö FIT

HEVE-selvityshankkeen (VN/26808/2023) kuuleminen 19.12.2024

Liikuntaa vai liikkumista?

- 80 % suomalaisista liikkuu säännöllisesti tai melko säännöllisesti, kun otetaan huomioon myös pyöräily, kävely ynnä muu fyysinen aktiivisuus, joka ei ole urheilua.
  - Ulkona luonnossa liikkumista harjoittaa 66 prosenttia, asiointimatkoilla liikkumista 31 prosenttia.
    - Sen sijaan kuntokeskuksissa 21 prosenttia ja urheiluseuroissa vain 9 prosenttia.
- **Arkinen hyötyliikunta ja omatoiminen liikkuminen on tärkeä osa suomalaisten liikunnallisuutta!**
- Tällainen liikunta ei sisällä palvelujen ostoa, hankala vaikuttaa hinnoittelulla
  - Sen sijaan kaavoituksella merkitystä - kevyen liikenteen väylien saatavuus, käytettävyys, palveluiden sijainti, lähiluonto ja kaikille avoimet liikuntapaikat. (Kts. esim. Paloniemi ym. 2023 Style-politiikkasuositus 1/2023 sekä Wisdom Letters 1/2021)

Liikuntaan on haastavaa vaikuttaa hintojen kautta

- Korkea hinta ei välttämättä ole rajoittava tekijä – Eurobarometrin mukaan suurin syy liikkumattomuudelle oli ajan puute (35 % vastaajista).
  - Kalliin hinnan mainitsi vain 7 % vastaajista
- Liikuntaan liittyy valtava määrä käyttäytymistekijöitä kuten motivaatio, tavat, sitoutuminen – näiden merkitys on todennäköisesti paljon suurempi kuin hintojen
  - Carrera et al. (2018), Handel & Kolstadt (2019), Jones, Molitor & Reif (2019)
- Ihmiset todennäköisesti eivät käyttäydy ”rationaalisesti” hintojen suhteen – liikuntakäyttäytymiseen liittyy esimerkiksi epäjohdonmukainen käyttäytyminen yli ajan.
  - O’Donoghue & Rabin (1999), DellaVigna & Malmendier (2006)

Alv-kantojen vaikutus palvelujen hintoihin ja kysyntään on rajallinen

- Tutkimusten mukaan palveluiden alv-kantojen alentaminen
  - laskee hintoja vähemmän kuin veroalennuksen kokonaismäärällä,
  - ei juurikaan vaikuta palvelun kysynnän määrään.
  - Suomalaisella aineistolla tutkimusta esim. Benzarti, Caloni, Harju, Kosonen (2020), Harju, Kosonen & Nordström Skans (2018) sekä Kosonen (2015)
- Jos kysyntä hinnat eivät laske ja kysyntä ei reagoi, seurauksena verotulot pienenevät ja yritysten marginaalit kasvavat.
- Alv-korotukset viedään tyypillisesti hintoihin heti ja lähes täysimääräisesti
- **Mikäli liikuntapalveluiden kysyntää yritettäisiin kasvattaa alv-kantoja alentamalla on olemassa selvä riski sille, että verotulot pienenevät ja vastikkeeksi ei saada kasvavaa kysyntää ja sen tuomaa kansanterveyden parantumista.**

Tarjonta – miten veromuutoksiin reagoidaan?

- Tutkimuskirjallisuuden mukaan erilaiset palveluntarjoajat voivat reagoida hyvin eri tavalla alennuksiin alv-kannassa
  - Pienet yritykset reagoivat alv-alennukseen vähemmän kuin isot toimijat ja ketjut (Harju, Kosonen & Nordström Skans (2018), Kosonen (2015))
  - Vaikka isot toimijat saattavat aluksi pudottaa hintoja, keskipitkällä aikavälillä hintamuutos voidaan kuroa kiinni ja jopa ylittää vanha hintataso (esim. ravintolat: Harju, Kosonen & Nordström skans (2018))
- Liikunta-alalla on iso kirjo erilaisia toimijoita: isoja kuntosaliketjuja, paikallisia yrittäjiä, yhdistysmuotoisia seuroja, kaupunkien tarjoamia palveluita, jne.
  - **Eri toimijoilla voi olla jo nyt erilaiset verovelvoitteet - kuinka moniin vero-ohjaus osuu ja miten ne reagoivat muutoksiin? Entä millainen asiakaskunta eri toimijoilla on?**

Kysyntä - kuka reagoi kannustimiin?

- Suurimmat terveyshyödyt tulisivat siitä, että hyvin vähän liikkuvat saataisiin liikkeelle.
  - **Onko syytä olettaa, että nimenomaan vähiten liikkuva väestönosa olisi herkempi liikuntapalvelujen hinnoille?**
- Ahlvik & Sahari (2023): liikkumisen terveyshyödyistä kertovaa informaatiota katsoivat henkilöt, jotka jo aiemmin olivat kiinnostuneita liikkumiseen liittyvästä informaatiosta.
  - Lisäksi havaittiin, että terveyshyödyistä kertova informaatio lisäsi kävelyä enemmän ryhmässä, joka jo ennen informaatiota kuului eniten kävelevään ryhmään (huom: erot eivät kuitenkaan ole tilastollisesti merkitseviä).
- Jones, Molitor & Reif (2019): työpaikan tarjoamaan terveysohjelmaan valikoituivat osallistujiksi ne työntekijät, joilla oli jo ennestään terveellisemmät elämäntavat.

Kävelyn ja pyöräilyn merkityksestä

- Arkisilla asiointimatkoilla on merkitystä päivittäisen liikuntasuosituksen täyttymiselle: lyhyillä matkoilla kävely voi olla pääasiallinen kulkumuoto ja joukkoliikenteen käyttäminen edellyttää kävelemistä
  - Päivittäiset havainnot kävelystä korreloivat positiivisesti joukkoliikenteen käytön kanssa ja negatiivisesti auton käytön kanssa, lisäksi kävelyn määrä (km) korreloi päivätasolla negatiivisesti auton käytön kanssa (Ahlvik & Sahari 2023).
- **Polttoaineverolla on merkitystä myös liikkumiselle, ei vain liikenteelle** – korkeampi polttoaineen hinta kannustaa käyttämään muita liikennemuotoja kuin henkilöautoa.
  - Esim. van den Bijgaart ym. (2024), lisäksi tutkimus käynnissä suomalaisella aineistolla (Ahlvik & Sahari)
- Suurin osa suomalaisista kotitalouksista asuu kaupungeissa tai maaseudun paikallisissa keskuksissa
  - 64 % kotitalouksista asuu sisemmällä tai ulommalla kaupunkialueella
  - 6 % kotitalouksista asuu maaseudun paikalliskeskuksissa

Yhteenveto

- Liikuntakäyttäytyminen todennäköisesti ei ole kovin herkkä hinnoille
- Palvelujen veroalennukset eivät siirry täysimääräisesti hintoihin
- Verotuksen keinot lisätä liikuntaa ovat rajalliset

- Omatoiminen liikkuminen lähiluonnossa ja asiointimatkoilla on yleistä → tärkeää ylläpitää ja kehittää infrastruktuuria, joka tukee tällaista fyysistä aktiivisuutta

- Myös polttoainevero vaikuttaa liikkumiseen – korkeampi polttoainevero kannustaa käyttämään muita liikkumismuotoja, kuten kävelyä ja pyöräilyä itsessään sekä yhdistettynä joukkoliikenteeseen.

Lähdeluettelo

- Ahlvik, Sahari. 2023. Promoting active transport through health information: evidence from a randomized controlled trial. FIT Working Paper 16. <https://verotutkimus.fi/julkaisut/>
- Benzarti, Carloni, Harju, and Kosonen. What Goes Up May Not Come Down: Asymmetric Incidence of Value-Added Taxes. *Journal of Political Economy* 2020 128:12, 4438-447. <https://doi.org/10.1086/710558>
- van den Bijgaart, Klenert, Mattauch, Sulikova. Healthy climate, healthy bodies: Optimal fuel taxation and physical activity. *Economica*. 2024; 91(361), 93-122. doi: 10.1111/ecca.12497
- Carrera, Royer, Stehr, Sydnor, Taubinsky. The limits of simple implementation intentions: Evidence from a field experiment on making plans to exercise, *Journal of Health Economics*, Volume 62, 2018, Pages 95-104, <https://doi.org/10.1016/j.jhealeco.2018.09.002>.
- DellaVigna, Stefano, and Ulrike Malmendier. 2006. "Paying Not to Go to the Gym." *American Economic Review*, 96 (3): 694–719. DOI: 10.1257/aer.96.3.694
- Eurobarometri: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2668>
- Handel, Kolstad. 2017. "Wearable Technologies and Health Behaviors: New Data and New Methods to Understand Population Health." *American Economic Review*, 107 (5): 481–85. DOI: 10.1257/aer.p20171085
- Harju, Kosonen, Nordström-Skans. Firm Types, price-Setting strategies, and consumption-Tax incidence, *Journal of Public Economics*, 2018, Volume 165.
- Jones, Molitor, Reif. What do Workplace Wellness Programs do? Evidence from the Illinois Workplace Wellness Study, *The Quarterly Journal of Economics*, Volume 134, Issue 4, November 2019, Pages 1747–1791, <https://doi.org/10.1093/qje/qjz023>
- Kosonen. More and cheaper haircuts after VAT cut? On the efficiency and incidence of service sector consumption taxes. *Journal of Public Economics* 2015
- Lihassoimaa kaupunkiliikenteeseen – Suosituksia kävelyn, pyöräilyn ja muiden aktiivisten ja kestävien kulkutapojen edistämiseksi. *Wisdom Letters* 1/2021, JYU School of Resource Wisdom, Jyväskylän yliopisto, ISSN 2669-9478.
- O'Donoghue, Ted, and Matthew Rabin. 1999. "Doing It Now or Later." *American Economic Review*, 89 (1): 103–124. DOI: 10.1257/aer.89.1.103
- Paloniemi, R. – Tuominen, A. – Ahokas, I. – Heikinheimo, V. – Helminen, V. – Karjalainen, L. E. – Lindholm, M. – Lyytimäki, J. – Sundqvist, H. – Tapio, P. & Tiitu, M. (2023) Lisää aktiivista liikumista arkeen: Suomi hyötyy autoilun vähentämisestä. *STYLE-politiikkasuositus* 1/2023.